

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma
támogatásával megvalósított

Búza – kenyér – ÉLET

**A búza útja a földtől az asztalig a Duna – Tisza közén egykor és ma...
avagy kiállítással a fenntartható fejlődésért
című kiállításról**

Pályázati azonosító: 3561/17.

Általános ismertető:

Kiállítás címe:

Búza – kenyér – ÉLET

A búza útja a földtől az asztalig a Duna – Tisza közén egykor és ma ... avagy kiállítással a fenntartható fejlődésért

Helyszínei:

Kecskeméti Katona József Múzeum „Cifrapalota” Kiállítóhelye: 2013. augusztus 21. – 2014. február 9.

Türr István Múzeum, Baja: 2014. február 18. – 2014. május 5.

Thorma János Múzeum, Kiskunhalas: 2014. május 16.- 2014. július 16.

A kiállítás fővédnöke:

Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter

A kiállítást az első helyszínen megnyitotta:

Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke és Dr. Zombor Gábor polgármester

A kiállítást az első helyszínen bemutatta:

Dr. Győri-Nagy Sándor – kulturókológus, ny. tszv. egyetemi docens

Kurátorok:

Dr. Tombáczné dr. Végh Katalin és Szabóné Bognár Anikó

Látogatószám helyszínenként:

Kecskemét: 5.425

Baja: 735 fő

Kiskunhalas: 1085 fő

Múzeumpedagógiai foglalkozások száma helyszínenként:

Kecskemét: 28

Baja: 7

Kiskunhalas: 20

Megnyitón részt vett helyszínenként:

Kecskemét: 117 fő

Baja: 98 fő

Kiskunhalas: 65 fő

Bevétel, jegybevétel, kiadványokból származó bevételek helyszínenként:

Kecskemét: teljes kiállítóhely jegybevétele a nyitva tartás időszakában: 761.800,-

Baján és Kiskunhalason a belépőjegy nem csak erre a kiállításra, hanem az egész Múzeum megtekintésére szolgál.

A kiállítás megvalósításában részt vettek:

Lektorálás:

Dr. Bereznai Zsuzsanna

Dr. Wicker Erika

Közönségkapcsolat:

Bencsik Orsolya

Kivitelezés:

E8 Labor Kft., Lantos Szabolcs, Horváth Zoltán

Fotózás:

Kiss Béla

Szkennelés:

Veszely Ferenc

Műtárgyvédelem:

Biacsi Karolina, Boros Ilona, Mala Enikő

Tárgy-, fotó- és filmanyag:

Kiállító múzeumok

Kecskemétfilm Kft.

Kiskun Múzeum, Kiskunfélegyháza

Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltára

Móra Ferenc Múzeum, Szeged

Dr. Bárh János

Végh Károly

A kiállítás támogatói:

Nemzeti Kulturális Alapprogram

Tupperware Kecskeméti Területi Képviselőlete

Cseh Pékség

Rendek Ökogazdaság

Firányi Pékség, Baja

Csányi Pékség, Kiskunhalas

Kalmár Pékség, Kiskunhals

Megnyitók:

A kiállítás kecskeméti megnyitójára 2013. augusztus 21-én 16 órakor került sor. Zombor Gábor polgármester úr köszöntője után Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke nyitotta meg a tárlatot. A szakmai bemutató Dr. Győri – Nagy Sándor kultúrokológus, ny. tanszékvezető egyetemi docens volt.

A megnyitót kenyérgóstolás, és múzeumpedagógiai foglalkozás színesítette.

A bajai Türr István Múzeumban 2014. március 5-én Zsigó Róbert polgármester úr köszöntötte a vendégeket, majd Dr. Bárh János néprajzkutató, ny. megyei múzeumigazgató nyitotta meg.

A kiskunhalasi Thorma János Múzeumban 2014. május 16-án rendezett megnyitó ünnepségen Bányai Gábor, Kiskunhalas országgyűlési képviselője nyitotta meg a tárlatot, mely után Dr. Simon András néprajzkutató egyetemi docens (SZTE Néprajzi és Kulturális Antropológia Tanszék) mutatta be.

A kiállítás fő gondolata, üzenete:

Célunk bebizonyítani a közönségnek, hogy a néprajzi tárlatok a vidéki múzeumokban is képesek megújulásra, a hagyományos témák is képesek újjászületésre, lehetnek érdekesek, eredetiek, sőt meghökkentők; bebizonyítani, hogy a néprajzi kiállítások nem feltétlenül „porosak”, hanem lehetnek kifejezetten szórakoztatóak, sőt attraktívak.

A muzeológia eszközeivel kerestük a választ arra, hogy egyetlen évszázad alatt mi tette fenntarthatatlanná, ami évezredek át fenntartható volt. A 20. század előtt a parasztság az általa nem ismert fogalom, a fenntarthatóság szellemében élt. A biogazdálkodás nem mai találmány, műtrágya, gyomirtó nélkül természetek „biobúzá”. A búza egykor maga volt az ÉLET. Ettől függött a szó legszorosabb értelmében a család megÉLHETÉSE.

A parasztemberek magától értetődően és ésszerűen élték meg mindezt: a földből él az ember, s az ember által él, terem a föld – azaz a természet rendje szerint működött a „fenntartható fejlődés”.

A téma érinti a kulturális antropológia, a szociológia, a kultúrokológia, az agrártudományok s a napi agrárpolitika területét is.

A kiállítás módszertani vezérfonala:

A bemutatás során a népi kultúra tárgyait és mai megfelelőiket új kontextusba helyeztük. Mit keres a kasza mellett kombájn makett, a szakajtó mellett műanyag kelesztő tál, a teknő mellett robotgép?

A paraszti kultúra használati tárgyai és mai „megfelelőjük” együttesen mutatják be –utóbbiak az előzőeket magyarázva, a 21. századi látogató nyelvére „lefordítva”-, milyen úton került/kerül a kenyér az asztalra.

A vezérfonal végigkíséri a tárlatot:

- egykor vesszőborona– ma szántóföldi kultivátor
- egykor négy ökör– ma 360 lóerő
- egykor vetőzsák – ma vetőgép
- egykor acatoló – ma gyomirtó
- egykor kasza – ma kombájn
- egykor morzsoltka – ma instant élesztő
- egykor szakajtó – ma kelesztőtál
- egykor kemence – ma kenyérsütőgép...

A kiállítás megvalósulása:

A kiállítás ötlete olyan néprajzi tárlat tervéből indult ki, melyet formabontónak szántunk. Kifejezetten azzal a céllal, hogy megmutassuk: a néprajz a vidéki múzeumokban is lehet szórakoztató, aktív, sőt interaktív. A kulcsszavaink az érdeklődés felkeltése, a régi és új, a fiatalos, a tanulságos, a szórakoztató, az élményszerű, az aktuális.

Augusztus 20., kenyér, búza, paraszti gazdálkodás, táplálkozáskultúra, kenyér ünnepe, kultusz, mezőváros, Kecskemét, malmok, reformáció, úrvacsora, új kenyér- alakultak a gondolatok, és a kiállítás koncepciója.

Hagyományos a téma, minden tekintetben: hagyományosan sokan, sokat, sokféleképpen foglalkoztak vele, s a néphagyomány, a népi kultúra egyik legismertebb területe, épp ezért alkalmas az új megközelítésre!

A kiállítás tematikája:

- I. Gabonatermesztés
 - a. gabonafélék
 - b. talajmegmunkálás
 - c. vetés
 - d. vetéstől az aratásig
 - e. szemnyerés
 - f. őrlés
 - g. a búza felhasználása
- II. Kenyérütés
 - a. liszt
 - b. kovászolás
 - c. dagasztás
 - d. kiszakítás
 - e. kelesztés
 - f. sütés
 - g. a kenyér tárolása
 - h. pékek
- III. Kultusz:
 - a. kenyér mint Krisztus teste
 - b. kenyér az esztendő ünnepein
 - c. kenyér az emberélet fordulóin
 - d. kenyér a szólásokban, közmondásokban
 - e. kenyér fogyasztásával kapcsolatos
 - f. kenyér és augusztus 20. kapcsolata

A kiállításához kapcsolódó látványtervet az E8 labor készítette elő. Alapszínei a szürke, és az abból kiemelkedő fehér és sárga. A színek fiatalos, lendületes hatást adnak a kiállításnak, és vonzzák a látogatók tekintetét. A kiállításban nem a fal mellett sorakoznak a tárgyak, hanem középre helyeztetett podeszteken és beépített falakon. Ezek a beépített falak egyben a szövegek-feliratok helyei is, a szürkéből kiemelkedő, gondos tervezéssel kiválasztott

különböző méretű ismertető kiírások. A gondosan, grafikus és belsőépítész által kialakított látvány egységes, és elegáns környezetet ad a kiállításnak.

A kiállítás interaktivitását a látogatók mozgása, a labirintusszerű elrendezés és a sétára-felfedezésre hívó szerkezet, valamint az ismeretszerzés sajátos módjai biztosítják. A tapintható és kipróbálható műtárgy makettek, gabonafélék, lisztfajták, és a régi tárgyakat magyarázó mai megfelelőik, eszközök és modellek egyaránt az új típusú és elmélyült megismerést szolgálják. Kasza mellett kombájn makett, szakajtó mellett műanyag kelesztő tál, kenyértartó rács mellett műanyag kenyértartó 2013-ból. A parasztember használati tárgyai és mai „megfelelőjük” együttesen mutatják be –utóbbiak az előzőeket magyarázva, mintegy a mai ember nyelvére „tolmácsolva”-, milyen úton került/kerül a kenyér a kecskeméti asztalára.

A kiállítás akár tárlatvezetés nélkül is aktivizálja a látogatót azáltal, hogy rácsodálkozik, emlékezik, hozzányúl, kipróbál, összehasonlít, keres, felfedez, megért.

A téma szélesebb kontextusba helyezve vándorkiállítás anyaga, hiszen a Duna-Tisza köze agrártörténete, földrajzi viszonyai, történeti fejlődése, határhasználati rendje olyan hasonlóságokat, ugyanakkor különbségeket mutat, mely révén Kecskeméttől Kiskunhalasig bemutatható.

A kiállítás vándoroltatása két külső helyszínre történt. Sajnos a Szabadkai Városi Múzeum az utolsó pillanatban visszamondta a helyszínt, így a kiállítás két hónapig még Kecskeméten maradt. Baján és Kiskunhalason az eredeti terveknek megfelelően valósult meg a kiállítás felépítése. A helyi viszonyokhoz, a rendelkezésre álló térhez minden esetben alkalmazkodni kellett, de sikerült megfelelő módon elhelyezni a kiállítási egységeket mindkét helyszínen.

A kiállítást minden bemutatósi helyen támogatták a helyi pékségek. Kenyereik kerültek bemutatásra a podeszteken, pogácsáikkal pedig a megnyitó közönségét vendégelték meg. A kecskeméti Cseh Pékség, Rendek Ökogazdaság, a bajai Firányi Pékség, a halasi Csányi és Kalmár Pékség, valamint a Bács-Kiskun Megyei Pékszövetség első kérő szóra állt a kiállítás mellé. Ugyancsak termékeinek kiállításon való bemutatásával nyújtott segítséget a Tupperware kecskeméti csoportja.

Múzeumpedagógiai programok megvalósulása, valamennyi helyszínen:

A helyi iskolák bekapcsolódtak a múzeumpedagógiai programsorozatba. Tudjuk, hogy a helyi iskolák várják az olyan kiállításokat, melyet oktatási programjukba be tudnak építeni. Számos iskolában a tanterv része a hon- és népismeret, melyhez tökéletesen illeszkedett a kiállítás. A múzeumpedagógiai program mellé elkészítettük a munkafüzetet, mellyel a diákcsoportok helyi identitását, mezővárosi múltunkhoz való ragaszkodását erősíthetjük, „múzeumi tanóra” keretében. A munkafüzetet a Múzeumban nyomtattuk ki érkező csoportonként.

Múzeumpedagógiai programok célja:

A Búza – kenyér - ÉLET. A búza útja földtől az asztalig a Duna-Tisza közén egykor... és ma! kiállítás múzeumpedagógiai programjának célja a téma projektszerű feldolgozása volt, a téma minél több szempontból való megközelítése az óvodástól a főiskolás korosztályig. Az ismeretszerzés és elsajátítás

több ponton kapcsolódott az iskolai tantárgyakhoz: a környezetismerethez, a hon- és népismerethez, az énekhez, az olvasás és irodalomhoz valamint a rajz és technikához.

A Búza – kenyér – ÉLET kiállítás megvalósult múzeumpedagógiai programjának leírása:

A foglalkozások során a gyerekek játékos tárlatvezetésen az egyes tárgyakat, eszközöket kipróbálva, múzeumpedagógiai munkafüzet segítségével ismerkedtek meg a kenyérgabona fajtaival, termesztésével, feldolgozásával, hasznosításával; a kenyérbékesítés hagyományos módjával, népszokásokkal, hiedelmekkel, valamint közösen értelmeztük a témához kapcsolódó szólásokat és közmondásokat.

Módszertani szempontból a foglalkozások során nagy szerepet kapott a közös játék tevékenység, a kreatív és művészi alkotási lehetőség, valamint a drámapedagógia. A múzeumpedagógiai foglalkozások eszköztárában pedig jelentős szerepet játszottak az egyes gyűjteményekből a muzeológus munkatársak által kiválasztott műtárgyak és a Kecskemétfilm Kft. Magyar Népmesék sorozatából a Kicsi dió című film vetítése, amelyek a szemléltetés speciálisan múzeumi lehetőségeként járultak hozzá az ismeretszerzéshez.

A játékos tárlatvezetés során a gyerekeket aktivizáló párbeszéd, az érzékszerveket is igénybe vevő módszert alkalmaztunk. A gabonafélék megismerése műanyag tálcákba kihelyezett gabonaszemek tapintásával történt. A gabona-tálcák mellett pedig megfigyelhették, hogy milyen csomagolásban lehet megvásárolni bio-boltokban a különböző gabonafajtákat. Mindeközben a gyerekek irányított beszélgetés során elmondták, hogy melyik gabonafélét mire használták illetve használjuk napjainkban. A kiállítás következő állomásán a talajmegtáplálás eszközeivel és a gabonatermesztés munkafolyamataival ismerkedtünk meg. A megfigyelhető múzeumi tárgyak, makettek, gyermekjátékok segítségével elbeszélgettünk arról, hogy mit hogyan használtak, és a gabonatermesztés melyik szakaszában alkalmazták. Megvitattuk, hogy milyen nehéz kézi munka volt a szántás, a kapálás és az aratás, miközben egy-egy tanuló bemutatta az eszközök használatát a demonstrációs tárgyakon. Megbeszéltük a vetéssel kapcsolatos népi hiedelmeket, miközben megpróbáltuk vető-batyuvá kötni a karácsonyi abroszt. Felfedeztük az aratás eszközeit, majd bemutatón keresztül megfigyeltük a kaszaélezés és kaszalapálás munkafolyamatát. Megállapítottuk a különbségeket a búza-, rozs- és árpakéve között.

A szemnyerés eszközeit és módját bemutató egységben a gyerekek kézbe vehették a cséphadarót, majd közösen eljártuk a csürdöngölő táncot, miután megbeszéljük, hogy miről kapta a táncfajta ezt a nevet. A gabonaörlés eszközeinek, építményeinek megismeréséhez kapcsolódó múzeumpedagógiai tevékenységek a kézi malom kipróbálása volt.

A kiállítás további egységeiben a kenyérbékesítés alapanyagait, hagyományos és a korunk eszközeit, munkafolyamatát fedeztük fel. A gyermeki meg tapasztaláshoz kisméretű műanyag tálcákban elhelyezett őrléményeket (búza- és rozsliszt, búzakorpa), melléjük a mai, boltban kapható csomagolt áruféleségeket helyeztünk ki. A kenyérsütés tárgyainak megismeréséhez kézbe vehető és kipróbálható másolatokat, demonstrációs tárgyakat alkalmaztunk (pl. dagasztó teknő, kovászvakaró, lisztes kanál, szakajtó). Közben elbeszélgettünk a kenyérsütéssel kapcsolatos szokásokról, hiedelmekről, tiltásokról. A korosztálynak megfelelően értelmeztük néhány kenyérről kapcsolatos szólásunk és közmondásunk jelentését.

A kiállítás és a múzeumpedagógiai program alkalmazkodott a gabonatermesztés és népszokások naptári rendjéhez is, amely elem a kiállítás egy kis szegletében jelent meg. Kecskeméten:

november közepétől – december végéig a karácsonyi asztal kapott helyet (Kapcsolódó tevékenységek: Luca búza vetése, mézesbábsütés, mákos guba készítése, karácsonyi díszek és ajándéktárgyak készítése volt.)

A múzeumpedagógiai programhoz kapcsolódó, választható kézműves foglalkozások a következők voltak:

Óvodás korosztály számára:

- Szélmalom készítése (papírból, műanyag alapanyagokból)
- „A part alatt” a búza útjának- mesés-zenés feldolgozása fakanálbábok segítségével
- Őszi terménykép készítése különböző gabonamagok felhasználásával
- Fakanálbáb madárijesztő készítése
- Kenyértészta dagasztása, kenyérlángos és cipósütés

Alsó tagozatosoknak:

- Szélmalom készítése (papírból, műanyag alapanyagokból)
- „A part alatt” a búza útjának- mesés-zenés feldolgozása fakanálbábok segítségével
- Őszi terménykép készítése különböző gabonamagok felhasználásával
- Fakanálbáb madárijesztő készítése
- Kenyértészta dagasztása, kenyérlángos és cipósütés
- A kicsi dió című magyar népmese megtekintése, majd megbeszéltük a búza termesztésének és a kenyér készítésének a folyamatát, a mese szereplőinek jellemét, tulajdonságait, a mese erkölcsi tartalmát. Végezetül csapatjátékban a mese egy-egy jelenetét raktuk ki puzzle formájában. A mese jeleneteit rendeztük sorba képek segítségével.

Felső tagozatos diákoknak:

- Fa szerkezetű szélmalom, vízimalom barkácsolása csoportosan 5-8 osztályig
- Kalászos aratódíszek készítése hagyományos szalmafonó technikával
- Óriás Gabonatábla társasjáték
- Kenyértészta dagasztása, kenyérlángos és cipósütés

Középiskolás Tanulók számára:

- Egy kis agrártörténelem... másképp. Múzeumi óra
- Kalászos aratódíszek készítése hagyományos szalmafonó technikával
- Kenyértészta dagasztása, kenyérlángos és cipósütés

Főiskolásoknak:

- Múzeumpedagógiai módszerek alkalmazása a Búza – kenyér - ÉLET. A búza útja földtől az asztalig a Duna-Tisza közén egykor... és ma! kiállításban. Múzeumi módszertani óra Tanítóképzős főiskolai hallgatók számára
- Egy kis agrártörténelem... másképp. Múzeumi óra a Kertészeti Főiskola hallgatói számára

Múzeumpedagógia Kecskeméten:

A kecskeméti kiállítást igazgatói döntés alapján a kecskeméti iskolai és óvodás csoportok ingyenesen látogathatták.

A program Kecskeméten került kidolgozásra és bemutatásra, fent vázolt elemei itt valósultak meg legteljesebben.

Résztevő fiatalok:

Múzeumpedagógiai foglalkozásainkon 28 csoport, összesen 720 gyermek és 51 pedagógus vett részt. Az óvodás korosztályból 37 fő, alsó tagozatos gyermek 444 fő, felső tagozatos tanuló 189 fő, középiskolás diák 36 fő és főiskolai hallgató 14 fő. A kecskeméti oktatási intézményekből 608 fiatal érkezett, a legtöbbben a szomszédos Református Általános Iskolából. A többi diák Szolnokról és Jászberényből látogatta meg a kiállítást. A foglalkozások során a diákok valamennyien kidolgozhatták a munkafüzet feladatait, kipróbálhatták a kiállításban található játékokat (2D-s és 3D-s kirakók, Gabonatársas, demonstrációs tárgyak, szólás - mondás párosító kártyák, „Rendezd sorba!”...). A kiállítás megtekintése még népszerűbbé vált a kiállítás karácsonyi asztallal történt kiegészítése révén. A kézműves tevékenységek közül legnépszerűbbek a karácsonyi tárgykészítő foglalkozások voltak, de többen készítettek madárijesztő-bábot, és szélmalom makettet is.

A résztvevő oktatási intézmények részletezése:

- Okt. 3. Református Ált. I. 3. o. 28+2 fő (Munkafüzet, gabonatársas, fakanálbáb készítés)
- Nov. 14. Református Ált. I. 8. o. 20+2 fő (Munkafüzet, játékok, tárlatvezetés)
- Nov. 19. Református Ált. I. 2. c 23+2 fő (Munkafüzet, játékok, tárlatvezetés)
- Nov. 19. Református Ált. I. 2. d. 23+2 fő (Munkafüzet, játékok, tárlatvezetés)
- Nov. 21. Református Ált. I. 1. o. 28+2 fő (Munkafüzet, játékok, fakanálbáb)
- Nov. 24. Szolnoki Középiskola 22+1 fő (Munkafüzet, játékok, tárlatvezetés)
- Nov. 26. Jászberényi Iskola felső tagozat 90+3 fő (Tárlat, játékok, karácsonyi dísz, karkötő)
- Nov. 28. Református Ált. I. 4. a 28+2 fő (Munkafüzet, játékok, gabonatársas)
- Nov. 29. Református Ált. I. 3. o. 28+2 fő (Búza, karácsonyi asztal, gyertyakészítés)
- Dec. 4. Református Ált. I. 8. o. 30 +2 fő (Munkafüzet, játékok)
- Dec. 4. Kaszap utcai Óvoda 18+3 fő (Búza, karácsonyi asztal, gyertyaöntés)
- Dec. 5. Református Ált. I. 2. o. 23+2 fő (Búza, karácsonyi asztal, gyertya)
- Dec. 5. Református Ált. I. 3. o. 24+2 fő (Búza, karácsonyi asztal, gyertya)
- Dec. 6. Tanítóképző Főiskola 14 fő (Múzeumpedagógiai módszertan a Búza kiállításban)
- Dec. 10. Mátis Kálmán Utcái Óvoda 19+ 3 fő (Búza, karácsonyi asztal, gyertya)
- Dec. 11. II. Rákóczi Ferenc Á. I. 4. o. 22+2 fő (Búza, karácsonyi asztal, karácsonyfadísz)
- Dec. 11. Lánchíd Utcái Á. I. 3. o. 20+2 fő (Búza, karácsonyi asztal, gyertya)
- Dec. 12. Lánchíd Utcái Á. I. 3. o. 21+2 fő (Búza, karácsonyi asztal, gyertya)
- Dec. 13. II. Rákóczi Ferenc Á. I. 1. o. 22+2 fő (Búza, karácsonyi asztal, gyertya)
- Dec. 17. Református Ált. I. 3. o. 23+2 fő (Búza, karácsonyi asztal, gyertya)
- Dec. 17. Mátyás Király Á. I. 4. o. 27+2 fő (Munkafüzet, játékok, szélmalom-makett)
- Dec. 18. Református Ált. I. 8. o. 22+1 fő (Munkafüzet, játékok, tárlatvezetés)
- Dec. 20. Református Ált. I. 1. a. 26+2 fő (Munkafüzet, játékok, tárlatvezetés)
- Dec. 20. Perfekt Szakközépiskola 14 fő (Múzeumpedagógiai módszertan a Búza kiállításban)
- Dec. 21. II. Rákóczi Á. I. 3. o. 22+2 fő (Munkafüzet, játékok, tárlatvezetés)
- Dec. 21. Zrínyi Ilona Á. I. 4.o. 30+2 fő (Búza, karácsonyi asztal, gyertya)
- Dec. 21. Móricz Zsigmond Á. I. 5.o. 27+1 fő (Búza, karácsonyi asztal, angyal- és karkötőkészítés)
- Jan. 23. Kodály Zoltán Ének-Zenei Á. I. 2. o. 26+1 fő (Munkafüzet, játékok, szélmalom makett)

A foglalkozásokat vezették: Merinu Éva és Bencsik Orsolya

A Búza, kenyér élet c. kiállításához kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások Baján:

A Búza, kenyér élet című vándorkiállítás megtekintésével a tanulók részletes és gazdag információhoz juthattak arról, milyen volt a vetés, az aratás, az őrlés, hogyan készült a kenyér régen és készül ma. A *kicsi dió* c. rajzfilm (magyar népmesék sorozat) közös megtekintésével és megbeszélésével, a mese segítségével részesei lettek annak az útnak, melyet a búza tesz meg a földtől az asztalig.

Különböző kenyerkészítési módokat ismerhettek meg, megkóstolhatták a kovásztalan kenyereket (bodag, pászka, melyeket előző nap elkészítettünk és megsütöttünk), más népek kenyerét. Szólások, közmondások stb. keresztül hívtuk fel a kenyér fontosságára, szimbolikus jelentésére, meghatározó voltára a figyelmet. A gazdag gabonatermő „kincses” vagy „zsíros” Bácska értékeinek bemutatására is lehetőség nyílt, megmagyarázva a földrajzi területhez kapcsolódó jelzők hordozta értékeit.

Az interaktív kiállításban különböző gabonafélékkel ismerkedhettek meg, archív fényképek és makettek segítségével. A tárgyakat megfoghatták, tapinthaták, így részeseivé váltak a megismert munkafolyamatoknak, s mindez nagy sikert aratott a gyermekek körében.

Múzeumpedagógiai kézműves foglalkozás:

A fekete fotókartonra ecsettel, ragasztóval rajzoltak az óvodások, tanulók kenyeret, búzakalászt, malmot, ill. más, a kiállításon látott tárgyat. Ezután megszórták liszttel vagy darával, apró szemű száraztésztával, így kaptak plasztikus képet. A gyerekeknek nagyon tetszett ez a festési mód, hiszen csak a liszt/dara leszórása után bontakozott ki a rajz, s mindig sikerélményt adott. Autista iskolás csoport is részt vett a foglalkozáson, s aktívan bekapcsolódtak a beszélgetésbe, s lelkesen készítették „örleményrajzaikat”.

A múzeumpedagógiai foglalkozásokat vezette: Merk Zsuzsa muzeológus

A búza, kenyér élet c. kiállításához kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások (Baja, Türr István Múzeum):

A résztvevő csoportok száma : 7

A résztvevők száma összesen: 139 gyermek

Korcsoportok szerinti megoszlás:

Óvodások: 86 gyermek

Általános iskolás: 47 tanuló (4-5. osztály)

Autista csoport: 6 tanuló (8-12 éves)

Tárlatvezetést tartott: Kothencz Kelemen, Kovács Zita

Múzeumpedagógia Kiskunhalas:

foglalkozások száma: 20 db

Korcsoportok szerinti megoszlás:

3-6 éveseknek tartott foglalkozás száma: 3 db (57 fő)

6-10 éveseknek tartott foglalkozás száma: 6 db (126 fő)

10-14 éveseknek tartott foglalkozás száma: 10 db (130 fő)

14-18 éveseknek tartott foglalkozás száma 1 db (15 fő)

Foglalkozásokat vezette: Gyarmati Andrea és Varga Zsuzsanna

A Múzeumok Éjszakájára „Mindennapi kenyérünk” témájú rajzversenyt hirdettünk meg óvodásoknak és általános iskolásoknak. A plakátokat iskolákba, óvodákba és a városban néhány helyen helyeztük el. A felhívásra 62 rajz érkezett be. A Múzeumok Éjszakája előtt lezsűríztük (rajztanárral) a rajzokat. Eredményhirdetésre a Múzeumok Éjszakáján került sor a színpadon. Az óvodás korosztályban 2 díjat, az általános iskolások között 4 díjat (egy különdíj) osztottunk ki. A rajzokat beszkeneltük és az este folyamán az egyik kiállításban lévő TV-n folyamatosan vetítettük.

Kiállításhoz kapcsolódó programok Kecskeméten:

Családi napokat és szakmai programokat is szerveztünk a kiállítás mellé:

Családi hétfvégék múzeumpedagógiai rendezvényei:

Szept. 28-án, nov. 16-án és dec. 14-én kerültek megrendezésre családi programjaink, a kipróbálható tevékenységek, foglalkozások az alábbiak voltak:

- Gabonarejtvény
- Szólás-mondás párosító kártyák
- 3D-s malomkirakó
- A kicsi dió filmvetítés
- Gabona-gasztronómia: medvehagymás hajdinakása, lekváros zabkása, mézes-mákos búza, sósperec, korpacibere kóstoló
- Szélmalom makett készítése (WC-papír gurigából és makettből)
- Madárijesztő fakanálbáb készítése

Tájékoztató és bemutató napok a pedagógusok számára:

A lámpás én vagyok – Tanárok éjszakája

Múzeumpedagógiai kulisszatitkok a Búza-kenyér-ÉLET című kiállításban

Időpont: 2013. október 11.

Program:

A programra érkező pedagógusokat tárlatvezetéssel vezettük végig a kiállításon, melyet a kiállítás kurátora Szabóné Bognár Anikó tartott. A kiállítótereken végighaladva beavattuk a pedagógusokat múzeumi kulisszatitkainkba, hogy miként is lehet, érdemes a búza- kenyér témát feldolgozni, interpretálni a gyerekekkel. Bemutattuk, hogyan tehető élményszerűvé a búza termesztése, feldolgozása, a kenyérkészítés eszközkészlete, munkafolyamata a diákok számára. A pedagógusok kipróbálhatták a kiállításban elhelyezett maketteket, demonstrációs tárgyakat, és a téma feldolgozását elősegítő mesekirakókat, 3D-s traktor és vízimalom kirakót, a szólás-mondás párosító kártyákat, a mese-rendeztetőt és az Óriás Gabonátábla társasjátékot. A kiállítás megismerése után bemutattuk a témával kapcsolatos kézműves- és múzeumpedagógiai foglalkozásainkat, múzeumpedagógiai munkafüzetünket. A bemutató után a pedagógusok maguk is készítettek szélmalmot WC papír gurigából, traktor makettet, madárijesztőbábót, valamint az A part alatt kezdetű dal figuráiról készült bábót. Alkothattak őszi terményképet gabonaszemekből, és maguk is gyúrhattak kenyértésztát. A

program végén frissen sült kenyérből kóstolót kaptak a látogatók. Bár a Tanárok éjszakája egy új kezdeményezés, mégis nagy érdeklődés kísérte. Programunk hatására több pedagógus is jelezte, hogy ellátogat osztályával a kiállításba, és szívesen venne részt hasonló programon.

Résztvevők: Pedagógusok, a városban lévő múzeumok múzeumpedagógusai. A Kecskeméti Katona József Múzeumhoz tartozó intézmények múzeumpedagógusai és muzeológusai; a megyében lévő múzeumok munkatársai

Résztvevők száma: 20 fő

Média megjelenések:

<http://kecskemet.hu/?r=701&c=23405>

http://kecskemetiv.hu/hun/s_news/i_kecskemet_2/i_tanarok_ejszakaja_a_cifrapalotaban_98504/t_Kecskem%C3%A9t%20-

[%20Tan%C3%A1rok%20%C3%A9jszak%C3%A1ja%20a%20Cifrapalot%C3%A1ban/](http://kecskemetiv.hu/hun/s_news/i_kecskemet_2/i_tanarok_ejszakaja_a_cifrapalotaban_98504/t_Kecskem%C3%A9t%20-%20Tan%C3%A1rok%20%C3%A9jszak%C3%A1ja%20a%20Cifrapalot%C3%A1ban/)

http://www.pestiest.hu/esemeny/5260417/muzeumpedagogiai_kulisszatitkok_a_buza-kenyer-élet_cimu_kiallitasban

<http://itthon.hu/hirek/-/content/10180/1/%E2%80%9Ea-lampas-en-vagyok%E2%80%9D-tanarok-ejszakaja-magyarorszagon>

Búza és kenyér a karácsonyi asztalon. Információs nap pedagógusoknak és múzeumi szakembereknek

Cél: a múzeum időszaki kiállításának bemutatása, kapcsolódása a karácsony ünnepköréhez a kiállítás kurátorainak segítségével, majd a kapcsolódó múzeumpedagógiai programok, kézműves tevékenységek bemutatása a közoktatási intézmények munkatársai, a pedagógusok, a kecskeméti múzeumok munkatársai és múzeumpedagógusai részére. Műhelymunka a tevékenységek kipróbálásával. A program aktualitását a karácsony és az advent közelsége adta. A pedagógusok és múzeumi kollégák most is nagy számban jelentkeztek, és vettek részt a programon.

Időpont: 2013. november 29.

Program:

14.45 – 15.00	Regisztráció, büfé
15.00 – 15.05	Köszöntőt mondott Dr. Tombáczné dr. Végh Katalin múzeumigazgató-helyettes
15.05 - 15.20	Búza és kenyér a karácsonyi asztalon – A népi hagyományokról és szokásokról előadást tartott Szabóné Bognár Anikó néprajzkutató
15.20– 15.30	A karácsonyi múzeumpedagógiai programok ismertetése– Merinu Éva múzeumpedagógus
15.30 – 15.40	MI A SZŐSZ A "KRISZMÖSZ" - Karácsonyvárás középiskolásokkal – Virág Ágnes művészettörténész
15.40 – 15.45	Közösségi szolgálat a Cifrapalotában – Bencsik Orsolya kulturális programszervező
15.45 – 16.30	A kézműves foglalkozások kipróbálása, kötetlen beszélgetés

Résztvevők: Pedagógusok, a városban lévő múzeumok múzeumpedagógusai. A Kecskeméti Katona József Múzeumhoz tartozó intézmények múzeumpedagógusai és muzeológusai; a megyében lévő múzeumok munkatársai

Résztvevők száma: 25 fő

Média megjelenések:

http://muzeum.kecskemet.hu/cifra/docs/buza_kar_info_nap.pdf

<http://mokk.skanden.hu/buza-es-kenyer-a-karacsonyi-asztalon.html>

<http://kecskemet.hu/?r=701&c=23840&l>

http://kecskemetiv.hu/hun/s_news/i_36/i_99095/index.html

http://kecskemetiv.hu/sa_hirek/i_kultura_32/i_buza_es_kenyer_a_karacsonyi_asztalon_99139/t_Kult%C3%BAra%20-%20B%C3%BAza%20%C3%A9s%20keny%C3%A9r%20a%20kar%C3%A1csonyi%20asztalon/index.html

http://www.port.hu/buza_es_kenyer_a_karacsonyi_asztalon/pls/w/event.event_page?i_event_id=2326706&i_event_area_id=25

http://www.museum.hu/e/Buza_es_kenyer_a_karacsonyi_asztalon

Időponthoz kötött attrakció keretében adventi időszakban beállítottunk egy hagyományos karácsonyi asztalt, melyen kiemelt szerepet kap a gabona: részben az asztal alatt felhalmozott szalma, részben az asztalom elhelyezett kenyér, és az asztal letakarására szolgáló karácsonyi abrosz /vetőabrosz, illetve a karácsonyi morzsa kapcsán.

A kiállítás a Hírös Hét Fesztivál kísérőrendezvénye volt, így annak minden plakátján, és honlapján is megjelent.

Kiállításhoz kapcsolódó programok Kiskunhalason:

A kiállítás reklámozására 4000 db kenyércímkét nyomtattak, amit két helyi pékség (Kalmá, Csányi) a kenyerekre ráhelyezett. Így a megvásárolt kenyereken láthatták a látogatók hogy a Thorma János Múzeumban „kenyérkiállítás” látható.

A Múzeumok Éjszakáján a Búza, kenyér élet kiállításhoz kapcsolódóan kenyérbemutatót tartott két helyi pékség, pogácsa- és kenyérsütő versenyt hirdettünk, mely során az elkészített pogácsákat és kenyereket lehetett kóstolni és szavazni a legjobbnak ítéltre. Ezen kívül kemencés lángost készítettek az udvaron. Mind a három program nagyon sikeres volt.

Sajtó:

A sajtó több helyen és alkalommal beszámolt az eseményről, képriportokat is mellékelve.

A pályázati beszámoló a Kecskeméti Katona József Múzeum honlapjára került feltöltésre, elérhetősége:

Kecskemét, 2014. június 30.

Dr. Tombáczné dr. Végh Katalin
a kiállítás kurátora

Szabóné Bognár Anikó
a kiállítás kurátora

Búza kenyér ÉLET
Sajtómegjelenések összesítése

Kecskeméti kiállítás sajtóhírei:

<http://kecskemet.hu/?r=701&c=22985>

<http://kecskemetfeszt.hu/programok/kiallitas-vasar/buza-kenyer-elet>

<http://www.kecskemeti-hirhatar.hu/hirek/kecskemeti-tarlat-a-buza-utja-a-foldtol-az-asztalig>
<http://hiroshetfesztival.hu/kapcsolodo-rendezvenyek/701-buza-kenyer-%E2%80%93-elet>

http://www.delmagyar.hu/kecskemet/buza-kenyer-elet_a_kecskemeti_cifrapalotaban/2345364/?utm_source=rssfeed

http://kecskemetilapok.hu/hun/s_news/i_programajanlo_82/i_buza_kenyer_elet_66155/t_B%C3%BAza%20%E2%80%93%20keny%C3%A9r%20%E2%80%93%20C3%89LET/index.html

<http://www.baon.hu/bacs-kiskun/kultura/buzatol-kenyerig-kaszatol-kombajnig-511973>

http://www.museum.hu/k/Buza_-_kenyer_-_eLET

http://kecskemetitv.hu/hun/s_news/i_kultura_32/i_megnyilt_a_buzakenyerelet_cimu_kiallitas_97829/t_Kult%C3%BAra%20-%20Megny%C3%ADt%20a%20B%C3%BAza-keny%C3%A9r-%C3%A9let%20c%C3%ADm%C5%B1%20ki%C3%A1ll%C3%ADt%C3%A1s/

<http://www.szuperinfo.hu/kecskemet/csaladi-nap-a-buza-kenyer-elet-kiallitasban-a-cifrapalotaban/2406074>

http://kecskemetilapok.hu/hun/s_news/i_programajanlo_82/i_csaladi_nap_a_cifrapalotaban_66844/t_Programaj%C3%A1nl%C3%B3%20-%20Csal%C3%A1di%20nap%20a%20Cifrapalot%C3%A1ban/index.html

<http://kecskemet.hu/?r=701&c=23742>

http://www.oszifesztival.hu/programok_hu.html?pid=118

http://kecskemetitv.hu/hun/s_news/i_2/i_98504/index.html#prettyPhoto

<http://hiroshetfesztival.hu/kapcsolodo-rendezvenyek/701-buza-kenyer-%E2%80%93-elet>

http://kecskemetitv.hu/s_news/i__32/i__99139

http://kecskemetitv.hu/s_!news/i__32/i__98533

Élő adásban beszélgetés a kiállításról:

Duna Televízió 2013. 08. 26

Duna Televízió 2013. 10.16

Búza és kenyér a karácsonyi asztalon. Kecskeméti Televízió, 2013. november 29.

Családi nap a Cifrapalotában. Kecskeméti Televízió, 2013. november 18.

Tanárok éjszakáztak a Cifrapalotában. Kecskemét, 2013. október 14.

Megnyílt a Búza kenyér ÉLET című kiállítás, Kecskeméti Televízió, 2013. augusztus 22.

Programajánló a Kossuth Rádióban, Szabóné Bognár Anikótól

2013. augusztus 19.

Petőfi Népe

2013. augusztus 23.

Múzeumok Őszi Fesztiválja Programfüzetben, Fidelio, 2013/24

Bajai kiállítás sajtóhírei:

Az írott sajtóban két megjelenés :

Petőfi Népe (2014. 03. 04), Bácskai Napló (2014. 03.06.)

Interneten:

www.baja.hu; www.bajaimuzeum.hu; www.museum.hu.

Kiskunhalasi kiállítás sajtóhírei:

Halasi Tükör 2014.május 14. XXVIII. évf. 20. sz. 5. p.

Halasi Tükör 2014. május 21. XXVIII. évf. 21. sz. 14. p.

Halas TV. Híradó 2014. május 19-i adása

Halas TV. Kultúrkép 2014. május 22-i adás

www.museum.hu, www.muzeum.halas.hu